

Richtlijn 271 en het pensioendossier van de DGA

Discrepanties tussen fiscale en commerciële jaarrekening soms problematisch

Kees Beishuizen en Jack Borremans

Bij de waardering van het pensioen van de DGA dat geheel of gedeeltelijk in eigen beheer wordt gehouden, wordt in het algemeen de fiscale pensioenverplichting op de fiscale én commerciële balans opgenomen. Echter, door fiscale beperkingen enerzijds en aangescherpte bepalingen rondom de jaarverslaggeving anderzijds ligt er een kloof tussen de fiscale en de commerciële pensioenverplichting.

IN HET KADER van het 'getrouwe beeld' (conform artikel 391 Boek 2 Titel 9 van het BW) ontkomt de accountant er niet meer aan de commerciële pensioenverplichting op de balans op te nemen. Het maakt daarbij niet uit dat de fiscale lasten niet direct of zelfs nimmer genomen kunnen worden.

Inmiddels heeft Raad voor de Jaarverslaggeving op 8 april 2005 een uiting gegeven op het gebied van de verwerking van pensioenverplichtingen in eigen beheer voor kleine rechtspersonen. Kern van deze uiting is dat indien derden een belang hebben bij de jaarrekening, de commerciële pensioenverplichting opgenomen dient te worden. Indien er geen belanghebbende derden zijn, kan de fiscale voorziening op de balans opgenomen worden. In de jaarrekening zal dan wel kenbaar gemaakt moeten worden dat voor deze alternatieve verwerkingwijze is gekozen.

RJ: commerciële verplichting opnemen

Naar aanleiding van de vanaf 2004 verder beperkte fiscale waarderingsvoor-

schriften, de lage marktrente in combinatie met de fiscaal voorgeschreven rekenrente van 4% en de verplichtingen voor middelgrote en grote ondernemingen om vanaf 2005 de coming-backservice¹ op de balans op te voeren, is aan de Raad voor de Jaarverslaggeving gevraagd of het aanvaardbaar is dat kleine rechtspersonen in de jaarrekening de pensioenvoorziening conform de fiscale voorschriften kunnen blijven waarderen.

'Indien derden een belang hebben bij de jaarrekening dient de commerciële pensioenverplichting te worden opgenomen.'

De Raad voor de Jaarverslaggeving kwam op 8 april 2005 met een uiting hierover:

1. het is toegestaan om bij de berekening van de pensioenverplichting in eigen beheer geen rekening te houden met toekomstige salarisstijgingen. Er behoeft derhalve geen coming-backservice opgenomen te worden;
2. het wordt de kleine rechtspersoon toegestaan een pensioenverplichting in eigen beheer op te nemen ter grootte van de fiscale pensioenverplichting indien de rechtspersoon aan beide onderstaande voorwaarden voldoet;
 - a. de rechtspersoon heeft het karakter van personal holding of pensioen-BV én verricht geen andere activiteiten

dan het houden van aandelenbelangen, het financieren én het uitvoeren van een pensioenregeling. De rechtspersoon heeft in verband hiermee ook geen andere werknemers dan de DGA;

- b. de rechtspersoon heeft regulier geen schulden aan kredietinstellingen of vergelijkbare schulden aan derden² of verbonden partijen uitgezonderd schulden aan de DGA. Onder schulden wordt niet verstaan een op balansdatum gering negatief banksaldo of gebruikelijke schulden zoals crediteuren of te betalen belastingen.

In alle andere gevallen³ dient de rechtspersoon de pensioenvoorziening te waarderen op basis van bedrijfseconomische grondslagen, echter zonder rekening te houden met de coming-backservice. Indien de fiscale pensioenverplichting opgenomen wordt, dient te worden vermeld dat voor deze alternatieve verwerkingwijze is gekozen.

Impact

De impact van deze uiting is enorm. Allereerst wordt hiermee duidelijk dat het centraal stellen van de fiscale pensioenverplichting niet leidt tot een getrouw beeld conform artikel 391 Boek 2 Titel 9 BW. De aanbevolen waardering van pensioen in eigen beheer is de bedrijfseconomische waardering. Echter, in een aantal specifieke gevallen mag hiervan worden afgeweken.

Er zijn echter tal van BV's met pensioen in eigen beheer en een schuld aan kredietinstellingen. Deze BV's ontkomen

1. De 'comingbackservice' is de backservice aanspraak die zal gaan ontstaan als in toekomstige jaren een stijging van het pensioengevende salaris is te voorzien. In fiscalibus is het sinds begin jaren 70 verboden om hiervoor direct te reserveren.

2. TAR-leningen!

3. Ook indien de rechtspersoon een geconsolideerde jaarrekening opstelt mag de pensioenvoorziening in eigen beheer niet conform de fiscale waardering opgenomen worden.

Rekenvoorbeeld

Een getrouwde DGA van 50 jaar is twintig jaar in dienst van zijn eigen B.V. Zijn pensioengrondslag bedraagt € 50 000. In de afgelopen jaren is zijn salaris gemiddeld met 3% gestegen. De AOW-franchise is met 2% gestegen. Bij een opbouwpercentage van 2% bedraagt het inmiddels opgebouwde ouderdomspensioen € 20 000. Op basis van de gebruikelijke waarderingsgrondslagen bedraagt de fiscale verplichting € 195 000.

Stap 1. Bedrijfseconomische waardering inclusief vooroverlijdensrisico

Hoewel de vennootschap aan de echtgenoot van de DGA een tijdsevenredig opgebouwd levenslang partnerpensioen van € 14 000 moet uitkeren, blijkt dit niet uit de fiscale verplichting. Deze is immers bepaald zonder inachtneming van dit vooroverlijdensrisico. Inclusief het vooroverlijdensrisico stijgt de verplichting met 5% tot € 206 000.

Stap 2. Stap 1 waarbij tevens leeftijdsterugstellingen worden toegepast

In tegenstelling tot de fiscale verplichting moet er voor de bepaling van de bedrijfseconomische verplichting wel degelijk gerekend worden met leeftijdsterugstellingen. Hiermee wordt geanticipeerd op de stijgende levensverwachting. Wordt er rekening gehouden met leeftijdsterugstellingen van 5 jaar voor de man en 6 jaar voor de vrouw, dan stijgt de verplichting tot € 229 000, een stijging van 12% ten opzichte van stap 1.

Stap 3. Stap 2 waarbij tevens wordt gerekend met een marktrente van 3,5%

Pensioenverzekeraars hanteren sinds 1999 in hun bruto tariefstelling een rekenrente van 3%. Dit op voorspraak van

de Pensioen- en Verzekeringskamer. Afhankelijk van de gekozen productvorm en premieomvang deelt de werkgever in meer of mindere mate in het overrendement op de verplichting door middel van een korting op de premie. De bedrijfseconomische waarde van de pensioenverplichting van de DGA in ons voorbeeld stijgt, in vergelijking met de fiscale verplichting, met 14% tot € 256 000.

Stap 4. Een 3%-indexatie ter dekking van waardeovast/welvaartsvaste pensioenen

De bedrijfseconomische verplichting wordt verder verhoogd wanneer er gerekend wordt met een 3% indexatie van de toegezegde pensioenen na ingang. Dit betreft niet alleen het ouderdomspensioen maar ook het nabestaandenpensioen. De verplichting stijgt tot € 390 000. Een stijging van bijna 70%.

Stap 5. De toekomstige stijging van de pensioengrondslag

Hoewel dit element voor de DGA ook voor de commerciële balans niet verplicht gepassiveerd dient te worden is het wel van belang voor de bewustwording van diezelfde DGA over de waarde van zijn pensioenaanspraak. Immers, zijn vennootschap zal uiteindelijk de backserviceverplichting van de pensioenaanspraak bij een gerealiseerde stijging van de pensioengrondslag moeten kunnen dragen. Door hierop te anticiperen kan de vennootschap op tijd beginnen met het invullen van het rendement op de gereserveerde pensioengelden.

De DGA in het voorbeeld realiseert over de komende tien jaar een stijging van de pensioengrondslag. Door dit nu te verdisconteren in de bedrijfseconomische waardering stijgt de verplichting uiteindelijk tot € 535 000: een stijging van 174%!

niet aan de bedrijfseconomische waardering. Ook de BV waarbij de echtgenote van de DGA op de loonlijst staat, ontkomt niet aan de bedrijfseconomische waardering. Bovendien geldt voor elke BV dat op zijn minst in de toelichting op de balans opgenomen dient te worden dat de fiscale pensioenverplichting afwijkt van de bedrijfseconomische verplichting.

Variabelen

De bedrijfseconomische verplichting wordt mede bepaald door een aantal variabelen die niet of niet meer mogen worden toegepast op de fiscale verplichting. Het betreffen onder meer:

- het vooroverlijdensrisico. Dit is het risico dat de vennootschap een levenslang

nabestaandenpensioen aan de partner en/of kinderen van de DGA moet uitkeren vanwege het overlijden van de DGA voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.⁴

- leeftijdsterugstellingen. Leeftijdsterugstellingen ontbreken bij de fiscale waardering vanaf 2004;

‘De impact van deze RJ-Uiting is enorm.’

- marktrente. De fiscale verplichting moet worden gebaseerd op een rekenrente van ten minste 4%. De huidige marktrente ligt al jaren onder de 4%;
- waardeovast uitkeringen. In de meeste pensioentoezeggingen wordt het pen-

sioen van de DGA jaarlijks aangepast aan het gestegen prijs-/loonpeil. Dit zijn zogenaamde waardeovast/welvaartsvaste pensioenen;

- toekomstige stijging van de pensioengrondslag. Dit is de zogenaamde coming-backservice en is de essentie van RJ 271.

Bij professionele pensioenverzekeraars is het gebruikelijk dat de onder de eerste vier punten genoemde variabelen worden verdisconteerd in de premies en/of koopsommen. Een werkgever die de pensioenverplichting die op hem rust ‘afwentelt’ op een pensioenverzekeraar krijgt immers een prijs in rekening gebracht voor de risicoafwenteling⁵.

4. Arrest Hof Amsterdam, 19-05-1999 later bevestigd door Hoge Raad 14-06-2000. VN 2000/29.15

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Niet aan de orde in de RJ-uiting, maar voor de praktijk ook van groot belang is een aantal 'verborgen' verplichtingen in de pensioentoezegging die niet tot uiting komen in de fiscale verplichting. Denk hierbij aan niet of onvoldoende verzekerde partnerpensioenen, een toegezegd tijdelijk partnerpensioen (ANW-hiaat) of het voortzetten van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Bij het centraal stellen van de fiscale pensioenverplichting is de kans op onderdekking aanzienlijk.

Praktijk vanaf 2005

In de praktijk betekent deze RJ-uiting – maar nog meer de bedrijfseconomische realiteit – dat ervanaf 2005 twee pensioenverplichtingen aan de DGA gecommuniceerd moeten worden. In veel gevallen dus ook twee jaarrekeningen; een fiscale en een bedrijfseconomische. Bij een commerciële jaarrekening staat tegenover de

veel hogere pensioenverplichting een belastinglatentie. In alle gevallen dient er in de toelichting op de jaarrekening melding gemaakt te worden van de bedrijfseconomische pensioenverplichting.

'... 'verborgen' verplichtingen in de pensioentoezegging die niet tot uiting komen in de fiscale verplichting.'

Niet blind varen op fiscale pensioenverplichting

Een accountant kan niet blind varen op de fiscale pensioenverplichting. Hij zal zich ervan moeten vergewissen of er, naast de elementen in de pensioentoezegging die leiden tot een fiscale pensioenverplichting, ook nog elementen in de pensioentoezegging opgenomen zijn die vanwege het beperkte fiscale kader slechts leiden tot een bedrijfseconomische verplichting. **An**

Drs. C.
Beishuizen

Drs. J.A.L.
Borremans

Drs. C. Beishuizen en Drs. J.A.L. Borremans zijn partner van B&B Pensioenconsultants te Soest, gespecialiseerd in fiscale, juridische, actuariële en verzekeringstechnische pensioenadvisering aan ondernemers. Tevens zijn zij verbonden aan VH Pensioengroep.

5. Een werkgever heeft overigens geen keus. Hij moet immers iedere pensioenverplichting jegens zijn werknemer(-s) bij een externe uitvoerder onderbrengen. De mate van afwenteling hangt samen met het type pensioenregeling. Over het algemeen kan gesteld worden dat de risicoafwenteling het hoogst is in een zuivere eindloonregeling en het laagst in een beschikbare premieregeling.